

בעזרשי"ת

מִיָּמֵי עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹב

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת

משפטים - שקלים

תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

בעזרה שית

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

ער"ה אדר תשפ"ג

בס"ד,

מצודת אדר משמיעון על השקלים

הבו לעזרת העוסקים במלאכת הקודש, והרימו שקליכם בהו"ק או בתרומה הגונה חד פעמית למען עריבת והוצאת דברי הורתם של ב"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל ולהברק"ה ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בטלפון 052.76.20.20.4

לעילוי נשמת

הרה"ג ר' מרדכי ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל
שטרנברג

נלב"ע ל' שבט תשנ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

האשה החשובה
מרת פייא אופרמן ע"ה
בת ר' יעקב מרדכי ז"ל

נלב"ע ג' אדר ב'

ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות והנצחות:
052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ מ"ו
ערש"ק פר' משפטים - שקלים
תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א בקול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

משפטים

ט. שמכאן ילפינן שכל גר צריך מילה וטבילה והרצאת דמים. ורק אחר שקיבלו קדושת ישראל היה שייך קבלת התורה.

ולבן הוֹצֵרוּ צְהָרָת הַדָּמִים לְסִוּעַ מִלֶּאֱכָל, שְׁהוּרוּ לָהֶם צֹה שְׁצִלִי סִייעַתָּא דְשָׁמִיחַ לֹא שֵׁיךְ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְכַמֵּאמֶר חז"ל (סוכה נב:): "אֲלֵמַלְאֵה הַקְּצִ"ה שְׁעוֹזֵר לוֹ אִינוּ יִכּוֹל לוֹ", וגם כשרוצים לקבל, שכבר אמרו (לעיל יט), (ח) "כֹּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה", אפילו הכי מוכרחים להגיע לסיוע מן השמים, וצלי זה לא שייך קבלת התורה.

ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח (כד, ו).

וברש"י: "מי חלקו, מלאך צא וחלקו". והיינו שמאזיה טעם לא היה שייך לחלק צידי אדם והוכרחו צוה למלאך (ראה גור אריה וצתוספות השלם או"ג).

ויש לומר צוה על דרך רמז, כי הנה עניין זה היה קודם קבלת התורה (רש"י פסוק א, אצל ראה רמז"ן שם), והיה זה הכנה שיוכלו בני ישראל לקבל את התורה, כי על ידי זה נכנסו לצרית וקיבלו קדושת ישראל וכמבואר בגמרא (כריתות

פרשת שקלים

מנדצת כל ישראל. וצניסן צריך להציא קרצנות מתרומה חדשה, ולכן "צאחד צאדר משמייעין על השקלים" (שקלים פ"א מ"א), כדי שיציאו העם את שקליהם לתרומה החדשה (מגילה כט.).

זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל וגו' (ל, יג).

הנה מלוות מחצית השקל היא לצורך קרצנות ציבור שצריכים לצא

והעניין בזה שצריך לחדש בכל שנה להציא קרצנות מתרומה חדשה, כי רצון השי"ת שתהיה בכל שנה התעוררות מחודשת לעבודה, שלא יציאו מתוך הרגל, אלא שיתעוררו מחדש להציא את הקרצנות. ויש לומר עוד בטעם הצאת קרצנות מתרומה חדשה, כי בכל שנה בני ישראל מתעלים יותר במדרגה, ולכן השקלים שהציאו בשנה הקודמת נפסלים, כי כבר העבודה צריכה להיות כפי מעלת בני ישראל כמו שהם עכשיו. וזמן זה שמתעלים ומתחדשים בעבודת ה' הוא צמוד ניסן, כמו שדרשו חז"ל (פסיקתא, פיסקתא החודש הזה) עה"פ (לעיל יב, ז) "החדש הזה לכם", "חדשו מעשיכם", ולכן דווקא אז צריך להציא קרצנות מתרומה חדשה, לפי מדרגתם החדשה של בני".

וההבנה לזה הוא צר"ת אדר שאז משמיעין על השקלים, ואיתא בישמוח ישראל (פרשת שקלים אות ו) בשם האלשיך (כאן) שהרמוז במלוות מחצית השקל הוא שכל אחד ואחד מישראל הוא רק חצי, וכדי להשיג את השלימות צריך להתחבר עם השני. וזהו ההכשר לעבודה השלימה של כלל ישראל.

וי"ל בזה עוד ששלימות העבודה תלויה בהכרת האדם שהוא רק חצי, כי עי"ז צא להכנעה וצלא הכנעה אין כלום בעבודה. ועוד, כי כשהאדם מכיר שהוא אינו שלם, אז שואף להתעלות יותר, משא"כ אם חושב שהוא מושלם כבר שאז אינו שואף לכלום. ולפ"ז יש להוסיף נוסף בעניין מחצית השקל דווקא, כי הנה טבע האדם שמרגיש תמיד שאין לו יותר ממחצית, כי "יש לו מנה רוצה מאתים" (קהלת רבה פ"א סי"ג). ועל זה צאה המלווה ליתן מחצית השקל, היינו להעלות הרגשה זו שתמיד חסר לו, והתאוה שיהיה לו יותר ממה שיש לו עכשיו, תרומה לה', היינו שיהיה צחינה זו של "יש לו מנה רוצה מאתים" רק צמילי דשמיא.

ויש להוסיף בזה, דהנה עיקר עניין קרצנות ליצור, אין זה שהם קרצנות שכל יחידי בני ישראל הם שותפים בו, וכמבואר ברמב"ן (ויקרא א, ז) דעת רש"י (שם) שקרצן ליצור אינו אלא זה הצא מתרומת הלשכה אבל אם יתנדבו כל ישראל להציא קרצן עולת השותפין היא, כי מה צין שנים המשתתפים בקרצן וצין עשרה ואלף

כולו יחד. וזה הנקרא 'כלל ישראל', שאין זה קיצוץ של הרצה יחידים, אלא התאחדות כל בני ישראל לכלל אחד, אשר בזה יש שייכות והשפעה של כל אחד מישראל על כל שאר בני ישראל.

וזוהו עניין קרצנות ליצור, שצא מהכלל של בני ישראל, ולא מכל אחד כשהוא לעצמו בתורת יחיד. וכן דין המשכן וצית המקדש, שצריך להיות רק משל ליצור (ראה חידושי הגרי"ז סוף הל' צית הצמירה), וכן כל כלי השרת, והצגדי כהונה, אינם צאים אלא משל ליצור (יומא לה: רמז"ס פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ז), אולם נאמר בזה שהיחיד יכול להציאם ובלעד שימסרם לליצור (שם), וכן הוא גם לעניין קרצנות ליצור (ר"ה ז.). והלשון בגמרא (ר"ה וימא שם) הוא ש"ימסרם יפה יפה", וי"ל בזה על פי הג"ל, שיכול להיות שימסרם לליצור אצל בתורת נדבה פרטית משלו, ואז אין זה נחשב שצא מן הליצור, וצריך שימסרם לליצור יפה יפה, היינו צאופן שמצטל לגמרי את עצמיותו הפרטית מן הנתינה, וכל מה שהוא נותן הוא בתורת שהוא חלק

שנשתתפו בו (ולפ"ז פר העלם דבר של ליצור למאי דקיי"ל (מנחות נב., רמז"ס הל' שקלים פ"ד ה"ג) שגוצים עליו מכל ישראל ואינו צא מתרומת הלשכה, הרי דינו קרצן שותפין ולא קרצן ליצור (וכ"כ מנחת חינוך מנזה קב אות טו ואור שמח הל' ציאת מקדש פ"ד ה"י)). והרי שיש קרצן שבו שותפין כל בני ישראל, ויש קרצן של כלל הליצור, והם שני דברים נפרדים, שקרצן של שותפין הוא קרצן של הרצה יחידים פרטיים, וקרצן ליצור הוא קרצן של כללות הליצור ואין בו חילוקי שמות של כל יחיד ויחיד בפני עצמו^א.

וביאור העניין, כי בעבודת בני ישראל יש את העבודה הפרטית של כל יחיד ויחיד לעצמו, ומלכד זאת יש עניין של ליצור, שמנחנו שיש השפעה של עבודת כל אחד ואחד על הכלל כולו, ולכאורה לכל אדם יש את חובתו ועבודתו המוטלת עליו, וחשבון המעשים שלו בפני עצמו, ומה שייכות מעשיו לטובה ולרעה לשאר ישראל, אולם צאמת מלכד התחלקות כל פרטי בני ישראל כל אחד לעצמו, יש גם כן קומה שלימה של הכלל

א) ואמנם הרמב"ן שם פליג וס"ל שכל זמן שיתנדבו בו רוב ישראל היא נדבת צבור, וצ"ל שלדעתו בעצם השתתפות רוב ישראל ממילא נעשה קרצן של כלל.

מהכלל, ואז נחשבים הצגדי כהונה משל
ליצור.

ועניין קרצנות ליצור נחחדש צמנוות
מחצית השקל, כי צלי זה אף אם
היו גוצים תרומה מכל ישראל להציה
מזה קרצן היה זה קרצן משותף של
הרצה יחידים וכנ"ל, וצמחצית השקל
נחחדש שנפקע השם הפרטי של כל יחיד
ויחיד ונעשה כסף ליצור. ולכן המצוה
היא לתת מחצית השקל דווקא, ועל פי
דברי האלשיך שירגיש כל אחד שהוא רק
חצי, ולהאמור היינו כדי שתהיה הנתינה
צאופן שהוא חלק מן הכלל ולא כיחיד
לעצמו.

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט
במחצית השקל (שם, טו).

הנה צכל המנוות הממון הוא רק הכשר
מצוה, לקנות עי"ז תפילין וטלית
וכו', ומכל מקום יש דין הידור מצוה
להוסיף צהולאות המצוה כדי להדרה עד
שליש צמצוה (צ"ק ט:), ומנוות מחצית
השקל הממון הוא גוף המצוה ולא רק
הכשר גרידא, ודווקא צוה נאמר שאין

להוסיף על עיקר החיוב. וי"ל שהיא
הנותנת, כיוון שכאן נתינת הממון הוא
קיום גוף המצוה, לריך שהעשיר לא
יתגאה בעושרו לחשוב שיש לו שייכות
גדולה יותר למצוה כיוון שיכול ליתן
צהידור, ולכן הוזהר צ'לא ירצה', ולעומת
זאת שהדל לא יתרפה לחשוב שאין לו
חלילה חלק צמצוה זו, ולכן הוזהר צ'לא
ימעט'.

וי"ל על דרך רמז, שהכוונה לעשיר ודל
צרוחניות, שגם מי שנמצא צרום
המעלה לא תזוח דעתו לחשוב שיש לו
שייכות גדולה יותר למנוות, ולעומת זאת
הדל ידע שגם צמצו השפל הוא שייך
לקיום מצוה ה'.

אמנם גם צמצוות מחצית השקל מצינו
עניין של תוספת, והוא הקלצון
הניתן צאופנים מסוימים (שקלים פ"א מ"ו-
ז). כי אף שנדרש העשיר שלא להרצות,
אמנם הנה עי"ז עלול לקיים את המצוה
ציצות וצלי הרגש הלצ, כי התוספת
וההידור צהם מונח הרצון והחציצות של
האדם, ולכן ניתן חיזה אפשרות של
תוספת על עיקר המצוה, כדי שיקיימו
את המצוה צרצון וצרגש.

דולה התבונה

פרשת שקלים זר"ח אדר

מוצאי שב"ק פרשת משפטים תשע"ח

טעם סיום ימי השובבי"ם בפרשת משפטים

בספה"ק אמרי יהודה להרה"ק רבי לייבוש מברעזאן זי"ע (פר' תרומה, לשונזי"ס ת"ת) כתב לבאר העניין שבשנה פשוטה ימי התשובה הם רק בפרשיות שובבי"ם, ובשנה מעוברת מוסיפים גם פרשיות ת"ת. כי הנה יסוד ימים אלו הוא משום שבפרשיות אלו קוראים עניין גלות וגאולת מצרים, שבה נתקנו נפשות ישראל כידוע, והקריאה מעוררת את הזמן שבכל שנה ימים אלו מסוגלים לתיקון הנפש. ובשנה פשוטה מסיימים בפרשת משפטים, שאז קוראים גם פרשת שקלים, שמסיימים בה בפסוק (לקמן ל, טו) "לכפר על נפשתיכם", והוא רמז שהשיגו כבר כפרה ותיקון שלם. אבל בשנה מעוברת שנדחה קריאת פרשת שקלים לכן אין מפסיקים עד אחר שבת לסדר תצוה, שאז קוראים במנחה פרשת שקלים ומסיימים ב'לכפר על נפשותיכם'.

ונראה לומר עוד בטעמא דמילתא שבשנה מעוברת נמשכים ימי התשובה והתיקון עד אחר פרשת תצוה, ובאמת צריך ביאור בזה שהרי ימי השובבי"ם מכוונים כנגד הקריאה בעניין יציאת מצרים וכאמור, ואם כן מה שממשיכים עד אחר פרשיות יתרו ומשפטים מובן, כי התיקון שנפעל ביציאת מצרים נמשך והושלם רק בעת מעמד הר סיני, ופרשת משפטים הוא המשך של קבלת התורה, אבל פרשיות תרומה ותצוה לכאורה אינם שייכים לעניין זה ומה פשר הדבר שבשנה מעוברת נמשכים ימי השובבי"ם גם בפרשיות אלו.

אכן כבר הארכנו בזה שתכלית קבלת התורה הוא שיזכו בני ישראל להשראת השכינה באופן של קביעה וקיימא, והיינו על ידי המשכן שהוא מדור לשכינה, וכדאיתא ברמב"ן בתחילת פרשת תרומה, וכתב שם "וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר", יעו"ש מה שהאריך בזה לדמות פרטי המשכן לפרטי מעמד הר סיני. ואם כן גם פרשיות תרומה ותצוה שעניינם מצוות המשכן שייכים למהלך זה של התיקון שנמשך מיציאת מצרים עד לקבלת התורה, וגמר תיקון זה הוא בהקמת המשכן, ושפיר נוהגים ימי התיקון והתשובה בשנה מעוברת גם בפרשיות ת"ת. ומה שבשנה פשוטה נוהג רק שובבי"ם, הוא משום שאז מתחיל כבר סדר עבודה חדשה של חודש אדר, ואין עבודה אחת נוגעת בחברתה.

מצוות שילוח עבדים היא המשך לדיבור 'אנכי ה' אלוקיך' -
שלא להשתעבד לדבר אחר מלבדו להשי"ת

ובספה"ק תורת אמת בפרשתנו (ד"ה סמל), כתב לבאר עניין המצוה הראשונה בפרשה שהיא מצוות שילוח עבדים, כי במעמד הר סיני נאמרו עשרת הדברות, שהם כוללים כל התרי"ג מצוות כמו שכתבו הראשונים (רש"י צפרשטנו כד, יג), ועוד איתא בספרים (מגלה עמוקות ואממן קלו) שיש בעשרת הדברות תר"כ אותיות, ומכוונים כנגד תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן. וכעת בפרשה זו, מתחילה התורה לפרש כל פרטי המצוות שנכללו בעשרת הדברות, והמאמר הראשון היה "אנכי ה' אלוקיך" (לעיל כ, ג), היינו שהיהודי שייך להשי"ת, ואין לו להיכנע לשום בריה ולשום סיבה, וזהו גם כן המאמר השני של 'לא יהיה לך אלהים אחרים', שהיא אזהרה שלא לשכוח זאת, ושלא לקבל חלילה מרות ושיעבוד אחר, אלא להיות משועבד לגמרי להשי"ת.

ועל זה באה תיכף המצוה הראשונה בפרשתנו (כא, ג) "כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם", שכזה מתבטא עניין זה ש"לי בני ישראל עבדים, עבדי הם ולא עבדים לעבדים" (רש"י טו, ו), שאינם משועבדים לשום דבר, רק אליו יתברך, על כן אף אם שכח והשתעבד לאחר, בשביעית יצא לחפשי חנם, ויוסר ממנו שיעבוד זה ויחזור להיות משועבד רק להשי"ת. וכותב וז"ל: "ומצוה זו נוהגת בכל אדם

ובכל זמן, אף שהמצוה של עבד עברי אינו נוהג עתה בפועל, התורה היא נצחיית, כי עיקר שורש מצוה זו שיסיר האדם מעליו כל מיני שעבוד אחר, ולא יהיה משועבד לשום דבר זולת להש", ואף אם ח"ו שכח וקיבל עליו שעבוד אחר ח"ו מאיזה ענין שיהיה, יצא לחפשי, ויסיר מזה לשעבד עצמו רק להש", וזה אינו נוהג בעבד דווקא, רק בכל אדם, כי האדון יוכל לשכוח יותר מחמת כי יש לו התנשאות, והוא משועבד לגאות לבו ח"ו, על כן היא מצוה כללית לכל ישראל ובכל זמן, לשעבד עצמו להש"י לבדו".

ומוס'ף: "והזמן המוכשר לזה הוא שבת קודש נייחא דכולא, וכו', ועל זה רומז 'ובשביעית יצא לחפשי חנם', כי בשבת קודש יוצא כל איש ישראל מכל שעבוד, והוא נייחא דכולא נייחא דגופא ונפשא, רק להתענג על ד' בעבודתו יתברך".

הלכה גדולה שנינו כאן, שהיהודי צריך להיזהר מאוד לכל ישתעבד באורח חייו לשום דבר, כי מצוי שהאדם מתרגל לדברים מסוימים עד שנהיה משועבד להם כל כך, שהוא איננו יכול לחיות בלעדיהם, ולמדנו שזאת היא מגרעת גדולה בעבודת ה', וזהו מלבד מה שיש להתרחק מלהימשך אחר תאוות העולם הזה, שבנוסף לזה יש בזה את העניין של הרגילות וההשתעבדות לדברים שאינם שייכים לעבודת ה', שהאדם מתרגל ומתמכר להם ואינו יכול לחיות בלי זה, וצריך להילחם עם עצמו שלא יגיע למצב כזה, שאז הוא בבחינה של שעבוד לדברים הללו, ו'לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים', שרק להשי"ת צריך להיות משועבד, שיהיה באופן שאינו יכול להתקיים בלי עול מלכותו, וכמו שאומרים ב'לשם יחוד' לפני הנחת תפילין "שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכוחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו", ואילו להשתעבד לדברים אחרים עד שאינו יכול לחיות בלעדיהם, זאת היא רעה גדולה, ויש להיזהר מזה עד למאוד.

ועל יסוד זה מושתת גם כן חומרת הכלים הטכנולוגיים, שמלבד שיש בזה את העניין של השמירה והזהירות מהמכשולות הנוראים שיש בו, כנודע לכל, בלאו הכי, אפילו אם היו נקיים מכל שמץ ולכלוך, ולא היה בהם שום חשש, עצם הטבע של כלים אלו שהם גורמים לאדם להיות משועבד להם, עד שאינו יכול לחיות בלי זה, ואינו יכול

להפסיק מלמשמש בהם בכל עת ובכל שעה כמו שהחוש מעיד, ודבר זה בעצמו הוא רעה גדולה, וכאמור שעצם מציאות זו שהאדם משועבד לדבר אחר מלבדו יתברך, זהו נגד הדיבור הראשון 'אנכי ה' אלוקיך', שעניינו שלא יהיה על גבי האדם אלא עול ושיעבוד מלכות שמים ותו לא מדי.

עניין שבת שקלים - לחזק לב האדם שיכול להתחדש

בספה"ק אמרי אמת (פרשת פרה מל"ז, לפעודה שניה) איתא דברים נפלאים בעניין פרישת שקלים (והוא חלק ממאמר ארוך שייעד לבאר עניין כל הד' פרישות, אולם חסר שם תשלום המאמר ונשאר רק על פרישות שקלים וזכור), וז"ל:

"יש להבין זאת למה דווקא קודם חג הפסח אנו קורין בענין הכנת החג ולא כן קודם חג השבועות וסוכות מענין מתן תורה והיקף ענני כבוד וכדומה ביתר המועדים. אך יש לומר כי ענין פסח הוא בחינת התחדשות, והיינו שבכל שנה בהגיע ימי הפסח נתחדש מחדש אותו ההארה ממש שהיה בעת יציאת מצרים שאז היה גם כן כל ישראל בבחינת התחדשות שנתחדש שרשם בקדושה, כידוע שברגע האחרונה היו בדיוטא התחתונה רח"ל ואם היו מתעכבים עוד כמעט רגע היה אכזר סכרם מכל וכל, אף כי בוודאי הכל יכול ית"ש היה יכול גם אח"כ, אבל הקדושה הראשונה היה ח"ו פסקה לה, ורצונו ית' היה שקדושתם הראשונה תתחדש בקרבם. וכן הדבר בכל שנה בהגיע ימי הפסח נתעורר הארת ההתחדשות הזאת של גאולת מצרים לכלל ישראל וכאשר באמת 'בניסן עתידין ליגאל' (כ"ה י"ב), וגם נתעורר התחדשות גאולת מצרים לכל פרט נפש מישראל אשר הוא משוקע בבחינת מצרים ר"ל, רוח נכון נתחדש בקרבם לצאת ממצרים שלו ג"כ. וזה הוא עיקר היסוד של כל המועדים הבאים אחר חג הפסח כמו שאז בשעת יציאת מצרים ממש היה גם כן ההתחדשות של יציאת מצרים עיקר ההכנה להכל, כי ממילא כשנתחדש להם הקדושה כנ"ל, נעשו כלים מוכשרים לקבלת התורה ולהקיף ענני כבוד ולכל המועדים כולן, וכו'".

וממשיך: "אמנם בעסק זה צריך האדם להתחזק באמונה יתירה, כי באמת ההתחדשות הזו של גאולת ישראל בכלל ובנפש כל אדם בפרט הוא דבר

נסתר מעיני האדם וידע איניש בנפשו עד כמה הוא משוקע במצולות התאוות החומריות ר"ל, וגם אם נתעורר בקרבו לקבל עליו מעתה להיות סור מרע ועשה טוב יתפעם רוחו בקרבו לאמר: הלא זה כמה פעמים התחלתי לגשת אל עבודת הקודש ולא עלתה בידי ולמה זה אנסה עוד הפעם, הלא רואה אנכי שח"ו אפס תקוה. על זה אמר דוד המלך ע"ה ברוח הקדש (מסלס פה, ט) 'אשמעה מה ידבר הא-ל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו', היינו, באזני שמעתי כי הוא יתברך דובר שלום לכל עמו תמיד, ואף אם מצד האדם אין שלום חלילה, הוא יתברך מדבר תמיד שלום אל עמו, ותמיד הוא פותח יד לדופקי בתשובה".

ובזה בא לבאר עניין קריאת פרשת שקלים: "וזהו עניין 'באחד באדר משמיעין על השקלים', היינו בהגיע החדש שלפני החדש ניסן שאז הוא זמן ההתחדשות לכלל ישראל ולכל פרט נפש מישראל, ונצרך אז לאמונה והתחזקות גדול כנ"ל, לזאת 'משמיעין על השקלים', 'משמיעין' רומז לענין 'אשמעה מה ידבר', היינו שאז משמיעין לכל נפש הענין הזה – 'כי ידבר שלום אל עמו', כי זה הוא ענין השקלים, 'לכפר על נפשותיכם', היינו כי הוא יתברך רוצה תמיד בכפרת נפשות ישראל לכפר על כל עונותיהם, והוא ענין השלום, שאחר הקיטרוג נעשה שלום, כענין כפרה אחר קיטרוג העון ר"ל, וממילא 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' (מעניית כט.), כי אין לך שמחה גדולה מזו".

וביסוד זה מבאר דברי המדרש (תנחומא כי תשא, ג): "משה למד תורה לישראל והדריכין למצות, וכו', והם מזכירים אותו בכל פרשה ופרשה, ובפרשת שקלים אמר משה לפני הקב"ה: רבוננו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה: חיך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן". והדברים אומרים דרשני, מדוע דווקא היה מצטער מרע"ה על פרשת שקלים שלא ייזכר שמו עליה, ואם משום שאינו נוהג בזמן שאין ביהמ"ק קיים, הרי כמו כן היה צריך לדאוג על שאר פרשיות הקרבנות שבתורה (כאם ענף יוסף טס).

ומבאר האמרי אמת: "י"ל כי הוא הדבר אשר דברנו, שענין 'משמיעין את השקלים' בזמן שביהמ"ק היה קיים היה להשמיע התחזקות הלב באמונתו יתברך כי הוא יתברך דובר שלום לכל עמו לכפר על נפשותיהם, לזאת עמד משרע"ה ואמר 'רבש"ע משאני מת איני נזכר', היינו מה יעשו הדורות הבאים שלא יראו זאת עין בעין כי אין מקדש ואין שקלים ובמה יוכלו לזקוף את ראשן ולאמין לבכם בהתחזקות הזאת, אמר לו הקב"ה 'חייך כשם שאתה עומד וכו' כן בכל שנה שקוראין אותה לפני' כו', כי בזה יתעורר ההתחזקות הזאת בלבם ממש כאלו אתה עומד וזוקף את ראשן, כי באמת 'כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת', ועל ידי הקריאת פרשת שקלים נתעורר ענין השקלים ממש לכפר על נפשותיהם, ובזה יוכלו לזקוף את הראש ולחזק ולאמין כל איש את לבבו בשמעו כי הוא יתברך 'ידבר שלום אל עמו' בכלל, 'ואל חסידיו' בפרט, היינו אף כי בוודאי חסידיו הוא עב"פ בכלל עמו, אבל הענין הוא 'אל עמו' הוא לכלל קהל עדת ישראל בענין גאולה הכללית, ו'אל חסידיו' היינו לפרטי נפשות ישראל אשר ירעש לבכם להתחסד עם קונם והם בעיניהם רחוקים מאוד, מול שניהם בא הרמז מהשמעת פרשת שקלים ולחזק את לבכם 'כי ידבר ה' שלום אל עמו ואל חסידיו'."

ומסיים: "וממילא נמשך מזה פרשת זכור שהוא ענין מחיית עמלק הצר הצורר שרש כל הקליפות ותאות המדומות, כי אחרי שנתחזק לב האדם בשמעו בפרשת שקלים כי ה' ידבר שלום, ממילא נכון לבו בטוח שיוכל לנצח את המלחמה בעמלק לדחות מאתו את הרע מכל וכל, כי ה' ילחום לו'."

למדנו שענין ד' פרשיות בכלל, הוא להכשיר את האדם להגיע למצב של יציאת מצרים המתעורר בכל שנה ושנה, ופרשיות אלו הם ההכנה לזה, וענין פרשת שקלים, שיתחזק האדם בכל מצב שנמצא להתעורר להתחדשות נפשו בחודש ניסן הבעל"ט, ולבל יפול ברוחו שאינו שייך לזה. ולכן 'משנכנס אדר מרבים בשמחה', שאז 'משמיעין' ש'הוא יתברך רוצה תמיד בכפרת נפשות ישראל לכפר על כל עונותיהם', ואין לך שמחה גדולה מזו.

'מרבים בשמחה' - כי נמצאים לפני ה'

והנה"ק הארץ צבי מקאז'יג'וב זצ"ל (פרשת שקלים, ד"ה משנכנס) מבאר מה ש'משנכנס אדר מרבים בשמחה', דהנה בראש חודש סיוון באו בני ישראל למדבר סיני (שם פו:), והעניין בזה, כי כל ההארות שהם בתוך ימי החודש כלולות בראש חודש, וכמו כן הארת מתן תורה שהיה בחודש סיוון היה כלול כבר בראש חודש, ולכן כבר בראש חודש באו למדבר סיני, שעצם הקריבה להר סיני היה בה התחלה של מעמד קבלת התורה, כמו שאומרים בהגדה של פסח "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו", שבזה נתקרבו בני ישראל לפני ה'.

והנה בפורים היה גם כן קבלת התורה מאהבה (שם פט.), וממילא כבר בראש חודש אדר הוא בחינה שבאים לפני הר סיני קודם למתן תורה של פורים, ומתקרבים לפני ה', וכתוב (דברי הימים א טו, כו) "עוז וחדוה במקומו", שכאשר נמצאים במקום השי"ת יש שמחה וחדוה, ולכן שפיר בו ביום מרבים בשמחה.

ומוסיף על זה מאמר נפלא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע על הפסוק במגילת אסתר (ה, יד) "ובוא עם המלך אל המשתה שמח", שנכתב דבר זה במגילה אף שהם דברי זרש להמן הרשע, כדי ללמד בזה מוסר, שעל אף כל ההרפתקאות שעוברים על האדם, מכל מקום כשבא לפני המלך מלכו של עולם השי"ת, צריך לבוא לפניו שמח וטוב לב, ולא להראות פנים זועפים וחמוצים, והוא בגדר קבלת מלכות, להראות שאינו דואג על עצמו כלל במקום המלך. וממילא כשמגיע ר"ח אדר שבו מתקרבים לפני המלך יתברך, כאמור, צריכים להשליך את כל הדאגות ולהרבות בשמחה, בבחינת 'בוא עם המלך שמח', עכ"ד.

והנה לשון חז"ל הוא 'כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', ויש לבאר מה התלייה של ריבוי השמחה בר"ח אדר במיעוט השמחה בר"ח אב, ומה שייכי אהדדי, וכבר האריכו בספרים לבאר עניין זה. אכן להאמור אתי שפיר, שהרי הטעם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כי בהיות ביהמ"ק בנוי על תילו היינו יכולים לבא לפני המלך בפועל ממש, לבקר בהיכלו במקום שכינת עוזו, ואילו

משחרב הבית אבדנו דבר זה, וגלינו מעל שולחן אבינו, ועל זה אנו ממעטין בשמחה, ומצטערים ומתאבלים על האבידה הגדולה הזו.

ומשנכנס אדר הוא ההיפך, שאז אנו זוכים להתקרב לפני המלך ה', ולהיות במקומו, ולכן מרבין בשמחה כנ"ל, ושפיר הדברים תלויים זה בזה, 'כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה' – על שהתרחקנו ממקום ה', 'כך משנכנס אדר מרבין בשמחה' – שאנו באים לפני ה'.

ומה שלא נאמר 'משנכנס סיוון מרבין בשמחה', אחר שכל המקור לשמחת ר"ח אדר הוא מר"ח סיוון, היינו כי מה שנאמר 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' אין המכוון שתהיה השמחה רק בחודש אדר, אלא משנכנס אדר יש לשמוח ולהמשיך להיות ולהרבות בשמחה גם בחודשים הבאים ובכללם חודש סיוון, וכן הוא גם לפי מה שפירש רש"י (מעניית עס) בטעם השמחה בר"ח אדר שהוא משום ש"ימי נסים היו לישראל פורים ופסח", שלפי דבריו השמחה נמשכת גם בחודש ניסן, ומסתמא גם עד לחודש סיוון שהוא המשך של מהלך יציאת מצרים. ורק משנכנס אב צריך למעט ולהחסיר מהשמחה שהיו שרויים בה עד עתה.

ובאמת שחובת השמחה בעבודת ה' היא תמידית, בכל עת וזמן, ולכן דייקו חז"ל בלשונם 'מרבין' ו'ממעטין', היינו כי תמיד יש בחינה מסוימת של שמחה, וכמבואר בפוסקים (משנה נרוה א, י) שעל אף שצריך להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק (שו"ע ע ס, ג), מכל מקום "התורה והתפילה יהיה בשמחה". ובוודאי שכן הוא גם כן בחודש אב, ואף בתשעה באב, שנדרש בימים אלו גם כן מידה מסוימת של עבודת ה' מתוך שמחה (ראה הליכות שלמה אצ יד, 11), שהרי הכתוב (פסלים ק, ג) אומר בסתמא "עבדו את ה' בשמחה" בלי יוצא מן הכלל. ולעומת זאת יש תמיד חובה לזכור ולהתעצב על חורבן ביהמ"ק (שו"ע ע ס). אלא שהנידון הוא מה צריך יותר, את השמחה בעבודת ה' או את העצב על החורבן, ועל זה באו חז"ל ואמרו, שמשנכנס אב, אז 'ממעטין' בחלק זה של השמחה, ומרבין יותר באבלות ועצבות על חורבן הבית.

ולעומת זאת משנכנס אדר 'מרבין' יותר בשמחה, וממעטים בחלק העצבות והצער על החורבן.

ולמדנו שיסוד ושורש השמחה בעבודת ה' הוא בזה שבאים לפני ה', אשר 'עוז וחדוה במקומו', וכהוראה הנלמדת מן המגילה 'ובוא אל המלך שמח'. ולזה זוכים ביותר מראש חודש אדר, שאז באים לפני הר סיני, כהכנה לקבלת התורה בפורים.

ומה תואמים לעניין זה הפסוק שאומרים במוצאי שבת (נפסוקי וימן לך) "כי נחם ה' ציון נחם כל הרבתי וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה" (ישעיה נא, ג), שכאשר נזכה להיות לעתיד לבא ב'גן ה'", כאשר תיבנה ציון ועריה, הרי אז 'ששון ושמחה ימצא בה'. וכאשר נמצא האדם בעולם הזה במצב כזה של 'קרבה אל נפשי גאלה', וזוכה להיות תמיד עם ה', הרי זה בחינה של גאולה, ואז יכולים לזכות גם בזמנינו ל'ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה'.

